

Nenad Plemeniti

DEZERTERSTVO V AVSTRIJSKI VOJSKI V LETIH 1825 – 1830

Splošno o dezertterstvu

Skozi celotno človeško zgodovino, vse od prvih omemb o obstoju vojaštva kot enega izmed temeljev družbene ureditve, je mogoče opaziti pojav, ki spremlja to obliko človeškega delovanja. To je dezertterstvo. Dezertterstvo je samovoljna prekinitev vojaškega služenja z namenom trajnega neizpolnjevanja te dolžnosti. Pojavlja se tako v mirnem kot tudi v vojnem obdobju. Vzroki za dezertterstvo so različni: nesposobnost sprejetja vojaškega načina življenja, propagandni vplivi sovražnika, demoralizacija posameznika zaradi poraza ali izgub, ki jih je doživela njegova enota... Dezertterstvo najbolj neposredno ogroža temelje, na katerih sloni vojaška organizacija. Sproža lahko splošen upad morale v enotah in s tem zmanjšuje njihovo bojno sposobnost. Lahko ogrozi tudi izid bitke ali celo obstoj države. Zato je družba pojav dezertterstva označila za moralno nesprejemljivo dejanje in ga kaznovala.

Tako je že Hammurabijev zakonik določal smrtno kazen in odvzem posesti vsem, ki se niso odzvali pozivu kralja na vojno. V republikanskem Rimu je bil dezertter prekvalificiran v sužnja.¹ Dezertterstvo v frankovski državi se je ocenjevalo kot kršenje zaobljube o vazalstvu in je bilo kaznovano s smrtjo in zaplenbo lastnine. Z nastopom novega veka in najemniških vojsk je delovalo dezertterstvo sprva kot kršenje pogodbe, kasneje pa je prešlo v težko kaznivo dejanje. Dezertterje so usmrtili, šibali ali pa jih pošiljali na prisilno delo. Ščasoma je pojav dezertterstva pripeljal do meddržavnih pogodb, t.i. kartelov, s katerimi naj bi ta pojav preprečevali.²

Avstrijski vojaško-kazenski zakonik iz leta 1855 je ločeval dezertterstvo od samovoljne oddaljitve iz enote. Dezertterstvo je označeval kot samovoljno zapustitev enote, neodzivanje na vojaški poziv, oziroma nepovratak v enoto z namenom traj-

nega izmikanja vojaški službi. Po zakoniku se samovoljna oddaljitve iz enote izvrši, ko je vojak preko noči ali za daljše obdobje zapustil enoto brez predpisanega dovoljenja, ali ko se ni odzval na vojaški poziv, zato da bi se začasno izognil vojaškemu služenju. Dezertterstvo so tudi strožje kaznovali. Dezertter tako ne more za časa življenja niti v primeru smrti upravljati s svojim premoženjem. Odvzeta mu je bila pravica do nasledstva in povrniti je moral škodo, ki jo je povzročil z dezertterstvom. Dezertterji, ki so ostali izven enot do šest mesecev, so bili obsojeni na eno leto dodatne vojaške službe, tisti ki so izostali preko šest mesecev pa na dvakrat toliko kolikor so izostali iz enote, vendar ne več kot tri leta³. Določbe vojaškega kazenskega zakonika iz leta 1855 so sicer mlajše od obdobja, ki ga obravnavam, gotovo pa nekaj prevzemajo po predhodnih predpisih in zakonih.

Upravna ureditev slovenskih dežel do leta 1830

S cesarskim patentom z dne 3. avgusta 1816 je na območju nekdanjih Ilirskih provinc nastala nova upravna enota – Ilirsko kraljestvo. Imela je lasten grb - zlato ladjo z vesli na modrem ozadju – in se delila na dva gubernija. Tržaški gubernij je obsegal Avstrijsko Primorje in tisti del civilne Hrvaške, ki je bil nekdanj del Ilirskih provinc.⁴ Ljubljanski gubernij pa sta sestavljali Kranjska in beljaško okrožje.⁵ Leta 1822 je bila iz kraljestva ločena ilirska Hrvaška in priključena ogrskim deželam.⁶ Z letom 1825 pa je bila v ljubljanski gubernij vpeta še preostala Koroška. Ta gubernij se je delil na ljubljansko, novomeško, postojnsko, beljaško in celovško kresijo, tržaški pa na goriško in istrsko, ter mesto Trst.⁷ Oba gubernija sta bila podrejena neposredno centralnim državnim uradom na Dunaju.⁸

Kresije so se delile na manjše upravne enote, ki so poleg davčne in splošne uprave, spornega in nespornega sodstva, izvajale še nabor. Če je bilo upravljanje nad tako enoto podeljeno s strani države privatnemu gospodstvu, se je ta upravna enota imenovala okrajno gospodstvo (Bezirksobrigkeit). V kolikor se je privatno gospodstvo upravlja-

³ *Idem.*

⁴ *Zgodovina slovenskega naroda, V. zvezek, Bogo Grafenauer, Ljubljana 1974, str. 215, (-ZSN).*

⁵ *Slovenska zgodovina 1792-1918, Ferdo Gestrin - Vasilij Melik, Ljubljana 1966, str. 45, (-SZ).*

⁶ *SZ, str. 44.*

⁷ *SZ, str. 45.*

⁸ *ZSN, str. 216.*

¹ *Vojna enciklopedija - 2, geslo - dezertterstvo, Beograd 1971.*

² *Idem.*

nju odpovedalo zaradi nerentabilnosti, je država to poverila uradnikom državnega gospostva in se je imenovalo okrajni komisariat.⁹ Tako je bila na Kranjskem sledeča razdelitev:¹⁰

	Okrajni komisariat	Okrajno gospostvo	Mestno gospostvo	Skupaj
Ljubljanska kresija	5	11	1	17
Novomeška kresija	4	13	0	17
Postojnska kresija	3	6	0	9
Skupaj	12	30	1	43

Vojaška ureditev in vojaščina v avstrijskem cesarstvu do leta 1830

Z uvedbo nabornih okrajev v drugi polovici 18. stoletja je vsak polk dobil svoje območje za izpopolnjevanje moštva. Tako je linijski pehotni polk št. 13 dobival okrepitve iz goriškega, gradiškega in postojnskega okrožja, pehotni polk št. 16 iz celjskega, od leta 1808 pa iz mariborskega okrožja, pehotni polk št. 26 iz Koroške, linijski pehotni polk št. 43 iz Kranjske, linijski pehotni polk št. 45 pa do leta 1806 iz mariborskega okrožja. Del rekrutov iz celjskega okrožja je v letih 1806-07 izpopolnjeval pehotni polk št. 41, del vojaških obveznikov iz postojnskega okrožja pa je romal v letih 1801-05 v pehotni polk št. 44. Pehotni polk je v miru štel 2070 vojakov, v vojnem obdobju pa 4476.¹¹ Vojaško služenje je bilo z letom 1773 uzakonjeno na dosmrtno.¹² Iz vojaške obveznosti so bili v tem času in tudi pozneje izvzeti: uradniki, duhovniki, plemiči, dvorni svetniki, višji uslužbeni, meščani deželno knežjih mest in trgov in njih sinovi, obrtniki, če so opravljali svojo obrt, plemiški lakaji, uradniki zemljiških gospostev, župani, sodniki, izobraženci, lastniki kmečkih posestev, njih edinci in prvi sinovi, zeti edinki, delavci v rudnikih in fužinah, dimnikarji in gozdarji, dokler so delali v gozdu in tisti, ki so se odkupili.¹³

Državni sistem, ki je določal dosmrtno vojaško službo, prepoved izseljevanja in poroke obveznikov, je silil mnoge v dezertstvo. Z reformami Marije Terezije so bili lahko v vojaško službo po-

klicani vsi med 17. in 40. letom starosti.¹⁴ Zaradi vojne nuje so leta 1809 organizirali v avstrijskem cesarstvu domobranstvo, oziroma deželno brambo (Landwehr). V slovenskih deželah je bilo tako oblikovanih štiriindvajset domobrinskih bataljonov.¹⁵ Rok vojaškega služenja je bil za pehoto določen na 10 let, za konjenico na 12 in za topništvo na 14 let.¹⁶ Po Napoleonovem padcu je avstrijski cesar Franc I. leta 1817 izdal novo razdelitev nabornih okrožij. Koroška je postala naborno območje za pehotni polk št. 7, Kranjska za pehotni polk št. 17, Štajerska za pehotni polk št. 47 in Primorska za pehotni polk št. 22.¹⁷ Obrambni dekret z dne 4. avgusta 1827 je vojaško služenje podaljšal na 14 let.¹⁸

17. pehotni polk je bil sestavljen iz treh bataljonov in dveh polkovnih grenadirskih stotnij. Namestitev teh enot kaže naslednja tabela:¹⁹

1 bataljon	1817-20, Ljubljana	1820-22, Italija	1822-31, Ljubljana
2. bataljon	1817-20, Ljubljana	1820-22, Italija	1822-31, Ljubljana
3 bataljon	1817-22, Kranj	1822-23, Celje	1823-31, Novo mesto
Polk gren. stot.	1817-20, Trst	1820-25, Neapelj	

Izvečki o dezertterjih iz omemb v časopisu Laibacher Zeitung iz let 1825 – 1830

Prelistavanje časopisov za obdobje od leta 1825 – 1830 nam odkrije, da z izjemo Laibacher Zeitung, noben časopis ne vsebuje niti najmanjših poročil o vojaških dezertterjih oziroma beguncih. Vendar je celo ta omejen na sezname vojaških beguncev in kartelev,²⁰ ni pa moč zaslediti nobenih omemb glede njihovih aretacij, o kaznovanju in o rokovnjah.

Sezname vojaških dezertterjev in drugih vojaških ubežnikov so v objavo posredovali posamezni okrajni uradi. Namen in način objavljanja nam razkriva patent o izselitvah, ki je bil izdan 10. avgusta 1784 na Dunaju in ki je bil v letih 1825–30 še vedno v veljavi. To je razvidno iz seznamov dezertterjev, kjer je omenjeni patent ena izmed osnov,

⁹ ZSN, str. 219; *Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev*, Sergij Vilfan, str. 224, (=GID).

¹⁰ GID, str. 224.

¹¹ *Vojna enciklopedija* – 8, *Geslo Slovenija*, Beograd 1966, (=VE-8).

¹² *Vojna in vojaška zgodovina Slovencev*, Janez J. Švajncar, Ljubljana 1992, str. 68 (=VV).

¹³ *Idem*, str. 68.

¹⁴ SZ, str. 30.

¹⁵ VE – 8.

¹⁶ VV, str. 69.

¹⁷ VV, str. 75.

¹⁸ VV, str. 69.

¹⁹ VV, str. 75.

²⁰ Kartel je meddržavna pogodba o ravnanju in medsebojni izročitvi vojaških dezertterjev.

po katerih so obravnavali kršitelje vojaške obveznosti.²¹

V 22. členu patent določa, da se mora sezname izseljencev trikrat objaviti v obliki uradnih odlokov v javnem časopisju. Določiti se mora rok za njihov povratek, ki začne teči z dnem, ko je poziv objavljen, s pristavkom o njihovem kaznovanju po preteku tega roka. Ti pozivi veljajo tudi za tiste, ki so odpotovali z dovolilnico, a se po njenem preteku niso vrnili znotraj šestih mesecev. Namen je posredno nakazan v 24. členu, ki kaže, da je oblast hotela k odkrivanju vojaških beguncev pritegniti najširše množice ljudi. Za naznanitev vojaškega begunca je tako predpisala nagrado petih goldinarjev, za prijetje in njegovo izročitev pa dvanajst goldinarjev po osebi. Ta nagrada se je morala izplačati iz dezerterjevega premoženja, v primeru, da ga ta ni imel, pa iz državne blagajne.²²

Oblika seznamov vojaških ubežnikov

Oblika uradnih pozivov vojaškim obveznikom je večinoma sledila enakemu vzorcu. V glavi je omenjen izdajatelj odloka – okrajno gospostvo, okrajni komisariat ali magistrat provincialnega glavnega mesta Ljubljane. Sledi navedba različnih tipov vojaških beguncev, ki v seznamu nastopajo. Ti se delijo na ubežnike iz rezervnih, linijskih enot in enot deželne brambe, odsotne iz enot brez in one z dovolilnico, ubežnike pred vpisom v vojaško evidenco in na ubežnike pred vojaškim naborom.²³

Osrednji del odloka zavzema razpredelnica, ki večinoma vsebuje naslednje karakteristike: a) ime in priimek ubežnika; b) kraj rojstva; c) hišno številko; č) faro; d) rojstno leto ali starost in e) opombe. Primer take razvrstitve nazorno ilustrira delen prepis tabele iz odloka objavljenega v *Lai-bacher Zeitung* št. 87 iz leta 1830:

Ime in priimek	Rojstni kraj	Hiš št	Fara	Starost	Opombe
Michael Schokol	Krška vas	42	Cerklje	19	Brez dovolilnice neznano kje
Martin Mašnig	Gmajna	23	Raka	19	Brez dovolilnice neznano kje
Mathias Duch	Brezje pri Raki	11	Raka	19	Brez dovolilnice neznano kje
Martin Gradischer	Unterdule	20	Bučka	19	Ubežnik pred naborom

²¹ Glej sezname dezerterjev v: *Lai-bacher Zeitung* (=LZ) št. 8, l. 1825 in št. 23, l. 1828.

Dodatno pa lahko seznam vsebujejo točen rojstni datum in poklic,²⁴

Ime in priimek	Rojstni kraj	Hišna št	Rojstni datum	Poklic	Odsoten z – brez dovolilnice
Anton Rupnig	Idrija	101	15. jan. 1808	študent	1
Philip Mackutz	Idrija	259	28. apr. 1808	rudarski vajenec	1
Sebastian Jereb	Gorepeke	3	20 jan 1807	brez	1
Valentin Woschitsch	Idrija	185	8. feb 1807	rudar brez izpita	1

Pod oznako opombe se nahajajo podatki o času pobega in/ali o kraju trenutnega nahajanja ubežnika, oziroma o njegovem trenutnem stanju, kar prikazuje delen izpis iz seznama objavljenega v LZ št. 26, l. 1828:

Ime in priimek	Rojstno leto	Rojstni kraj	Hišna št	Fara	Opombe
Schuschnig Anton	1808	Kamen	22	Kamen	Z zastarelo dovolilnico
Verona Joseph	1808	Kamen	19	Kamen	Z dovolilnico v Gradec
Breschar Michael	1808	Kamen	24	Kamen	Z dovolilnico v Preußburg
Zenka Joseph	1808	Prapret za Kalom	10	Kamen	Z zastarelo dovolilnico
Bremeschar Joseph	1808	Moste	45	Komenda – Sv Peter	8 let neznano kje

V zaključku sledi navedba časovnega roka znotraj katerega se morajo omenjeni begunci priglasiiti uradu, ki je ta odlok izdal. Navedeni so seveda tudi predpisi, po katerih bodo le-ti kaznovani, če se na uradni poziv ne javijo. Lep primer je odlok objavljen v LZ št. 8, l. 1825, katerega zaključek se glasi:

“... s pripombo so poklicani, da se v roku enega leta in dneva osebno pojavijo v tem uradu in opravičijo svoj izostanek iz hiše, zakaj v nasprotnem primeru bodo po brezuspešnem preteku tega roka obravnavani po predpisih patenta o izseljevanju izdanega 10. avgusta 1784, po gubernijski okrožnici izdani 20. junija 1815, št. 6535, in po ostalih predpisih zadevajočih to tematiko.”

²² Arhiv Republike Slovenije, Zbirka patentov – 5, 10. avgust 1784.

²³ Glej primere: LZ št. 97, l. 1825; št. 16, l. 1828 in št. 27, l. 1828.

²⁴ LZ št. 22, l. 1828.

Nato sledi omemba urada, ki je odlok izdal in čas izdaje.²⁵

Nekaj o dezertterjih

Za majhno ponazoritev dezertstva sem nključno izbral okrajno gospostvo Žužemberk. To je dalo v objavo sezname dezertterjev v časopisu Laibacher Zeitung in sicer v številki 1, leta 1825; št. 1 in 96, leta 1826; št. 2 in 3, leta 1828; št. 36, leta 1828, št. 96, leta 1830.

V teh seznamih je navedenih 302 dezertterja. Različnih oseb je samo 186, od teh se jih 66 pojavlja več kot enkrat. Tako je npr. Anton Perko omenjen dvakrat.²⁶ Po prvem seznamu je zabeležen kot ubežnik pred naborom, po drugem pa kot odsoten brez dovolilnice. Ali to pomeni, da se je po prvi objavi javil ali bil pripeljan v vojsko, iz katere naj bi potem zbežal? Pojavlja se tudi vprašanje, kaj je bilo z vsemi vojaškimi obvezniki, ki so bili pozvani s strani urada v seznamu iz LZ št. 1, l. 1826, v naslednjem seznamu v LZ št. 36, l. 1828 pa jih več ni? So se sami javili uradu? Ali so bili ujeti? Ali so v tem času umrli? Ali pa jih uradniki morda niso več evidentirali, oziroma so jih omenjali šele v kasnejših objavah, ki pa jih ta pregled ne vsebuje? Odgovora ni. Ostane le podatek, da se šestinsdeset posameznikov omenja dvakrat ali večkrat. To pomeni, da je bilo v žužemberškem okrajnem gospostvu v letih 1825–1830 35% t. i. "stalnih dezertterjev". Vsi ostali so bili neke vrste muhe enodnevnice. Pri 99 posameznikih je bilo mogoče ugotoviti, kdaj so dezertirali:

leto	1809	1815	1818	1819	1820	1821	1822	1823
število	1	3	5	1	11	9	7	5

leto	1824	1825	1826	1827	1828
število	6	16	4	28	3

Prikazano kaže, da je v letih 1825–30 dezertiralo 51 vojakov, to je 52% vseh dezertterjev z omembo časa pobega.

Med identificiranimi posamezniki je najmočnejše zastopana starostna doba med dvajsetim in tridesetim letom (117 – 62,9%), nato do dvajset let (45 – 24,2%) in med tridesetim in štiridesetim letom (21 – 11,3%). Dva in sicer, Joseph Woben in

Anton Woben, sta bila v času izvršitve dezertstva stara 48 in 46 let. Poleg tega sta izhajala iz iste hiše. Sta bila brata? Označena sta kot odsotna brez dovolilnice.²⁷

Med vrsto begunstva prevladujeta odsotnost iz enote brez dovolilnice (103 – 55,4%) in beg pred naborom (62 – 33,3%). Zelo majhna pa je zastopnost ubežnikov iz rezervnih enot (13 – 7,0%). Ali to kaže, da so bili starejši letniki bolj sprijaznjeni s svojo usodo in zato manj dovzetni za dezertstvo?

Zakonski stan kot kategorija je bil omenjen pri 128 posameznikih in vsi so bili neporočeni.

Rok za samonaznanitev je bil v skladu z direktivami patenta izdanega 10. avgusta 1784 na Dunaju. Variral je med enim letom in šestimi tedni.

Še nekaj o dezertterjih

Vojaški ubežnik je imel dve možnosti glede svojega pobega. Ali se je skrival po domačih gozdovih kot rokovernjač²⁸ ali pa se je napotil v svet. V tem primeru so jih poti vodile izven dežele Kranjske in to večinoma na Štajersko, Koroško, Hrvaško in v Trst. Razmerje med kresijami glede kraja pobega je popačeno, saj ni podatkov za postojnsko kresijo, hkrati pa so podatki nepopolni, ker zajemajo le majhen del vojaških beguncev. Stanje je bilo v letih 1825–30 sledeče:

kresija/kraj	na Štajersko	na Koroško	na Hrvaško	v Trst	Ostalo
ljubl'janska ¹	21	49	11	20	22
novomeška ¹	4	/	4	/	14
Skupaj	25	49	15	20	36

¹ LZ št. 26, 36, 72, 76, l. 1828; LZ št. 6, l. 1829.

² LZ št. 23, 69, 74, 103, l. 1828; LZ št. 54, l. 1829.

Zelo redko so bežali iz ene kresije v drugo. Nasploh je bila naznanitev vojaških beguncev s strani deželanov zelo redek pojav, o čemer priča le 140 omemb krajev pobega v letih 1825–30. K večjemu ovaduštvu ni pomagala niti denarna nagrada, predpisana v 24. členu patenta z dne 10. avgusta 1784. Ta je za naznanitev dezertterja določala 5 goldinarjev, za prijetje in izročitev oblastem pa 12 goldinarjev nagrade.²⁹ Toda niti ostre kazni niso

²⁷ LZ št. 1, l. 1826.

²⁸ Zgodovina slovenskega naroda, Najnovejša doba, Josip Mal, Celje 1929, str. 245.

²⁹ Arhiv Republike Slovenije, zbirka patentov – 5, 10. avgust 1784.

²⁵ Glej primere: LZ št. 14, l. 1825; št. 25, l. 1828; št. 48, l. 1830.

²⁶ LZ št. 1, l. 1825; št. 1, l. 1826.

popravile položaja. Isti patent v 31. členu nazna-
nja, da se mora vsakogar, ki bi karkoli vedel o vo-
jaškem beguncu, pa tega ne bi sporočil oblastem,
kaznovati s prisilnim delom v trajanju več tednov
ali mesecev.

Napotitev vojaških beguncev ne samo izven de-
žele, temveč izven države je bila po seznamih de-
zerterjev silo redka zadeva. Omenjeni so namreč
samo trije, ki so zbežali v tujino. Mathias Debellak
je verjetno postal študent v Milanu,³⁰ Andreas Je-
nitsch³¹ in Jakob Schustaritsch³² pa sta se napotila
celo na Saško. Vsi trije so bili podvrženi tudi čle-
nom kartelov, ki jih je avstrijska država sklenila z
drugimi državami. Tak primer je kartel objavljen v
LZ št. 48, l. 1830, ki je bil sklenjen med avstrijskim
cesarjem in nadvojvodo Badenskim. Namen iz-
kazujeta prva dva člena.

Prvi člen določa, da morata civilna in vojaška
oblast, zlasti pa poveljniki vojaških postojank, ki
so najbližje meji, budno paziti, da ne bi noben
dezterter prešel državnih meja in v drugi državi
dobil zaščito ali pribežališče.

Po drugem členu pa morajo biti zadržani vsi,
kateri služijo v katerem koli rodu vojske, ki so za-
sačeni na ozemlju pogodbene stranke brez us-
treznega potnega lista ali vojaškega ukaza in mo-
rajo biti izročeni z vso vojaško opremo, ki jo je
dezterter prinesel s seboj.

Pregled vseh seznamov dezterterjev objavljenih
v časopisu Laibacher Zeitung v letih 1825 - 1830
kaže, da so bili nekateri posamezniki iz enot od-
sotni tudi deset in več let. Tako je bil Anton Vod-
nig odsoten deset let, oblast pa ni vedela, kje se
nahaja.³³ Lorenz Bokalitsch je bil do leta 1828 že
deset let v Trstu.³⁴ V primeru Bokalitscha se pojav-
lja vprašanje, zakaj kresije niso od sosednjih obla-
sti zahtevale aretacijo te osebe. Verjetno je bilo to
enako težko, kot v lastni upravni enoti, ali pa so te
osebe medtem pridobile status "občana" v novi
kresiji. V obeh primerih kaže, da je bilo dezters-
tvo resen prekršek in da ni zastaral. To nakazuje
tudi kaznovanje za izselitev v patentu z dne 10.
avgusta 1784. Izseljenec (pod to kategorijo so so-
dili tudi dezterterji) je izgubil vse državljske prave-
vice, izgubil je možnost dedovanja in zaplenjeno
mu je bilo vse premoženje, vendar le v primeru,

da ni imel otrok. Takrat so premoženje dobili oni.
Tiste, ki niso imeli premoženja, pa so obsodili na
triletno prisilno delo.

Podatkov o poklicih dezterterjev je v seznamih
izredno malo. Omenjenih je le 297 posamezni-
kov. Poklicno strukturo po posameznih kresijah
prikazuje naslednja tabela:

POKLIC/KRESIJA	ljubl'janska ³	postojnska ⁴	novomeška ⁵	SKUPAJ
barvar		1		1
barvarski pomočnik	1			1
dimnikar		1		1
dimnikarski pomočnik			1	1
rudar		24		24
rudar brez izpita		13		13
rudarski vajenec		1		1
kovač		2		2
rokavičar		2		2
študent	1	6	2	9
krznar		1	1	2
krznarski pomočnik	1			1
knjigovez		1		1
knjigoveški pomočnik	1			1
čevljar		1		1
čevljarski pomočnik	5		1	6
mizarski vajenec			1	1
mizarski pomočnik	1		3	4
pasarski pomočnik	1			1
kmet in sin	6		99	105
hlapec	3		53	56
krojaški pomočnik	4		4	8
klobučar		2		2
klobučarski pomočnik			5	5
pomočnik podkovač			1	1
usnjarski pomočnik	1		5	6
tiskarski pomočnik	1	1		2
ključavničar		2		2
ključavničarski pomočnik		1	1	2
ključavničarski vajenec			1	1

³⁰ LZ št. 36, l. 1828.

³¹ LZ št. 74, l. 1828.

³² LZ št. 54, l. 1829.

³³ LZ št. 26, l. 1828.

³⁴ LZ št. 36, l. 1828.

POKLIC/KRESIJA	ljubljska ¹	postojnska ²	novomeška ³	SKUPAJ
trgovski pomočnik			1	1
pivovar		1		1
irhar		1		1
drvar		1		1
orglar		1		1
učitelj		1		1
pisar			2	2
lovec			1	1
strojar			2	2
kramar			2	2
pepelar			1	1
pisarniški vajenec		1		1
pomoč pri katastru		1		1
sedlarski pomočnik			1	1
pilarski pomočnik	1			1
pekovski pomočnik			1	1
mlinarski pomočnik			1	1
brez poklica		13		13
Cyrgurgie subject	1			1

¹ LZ št. 27, 28, 54. l. 1828, št. 6, 65. l. 1829² LZ št. 18, 68. l. 1828³ LZ št. 18, 23, 28, 69, 74, 90. l. 1828, št. 54. l. 1829, št. 48. l. 1830

Zaključek

V letih 1825 – 1830 je bilo v časopisu Laibacher Zeitung omenjenih 5280 vojaških beguncev (podatek zajema tudi tiste, ki se pojavljajo večkrat). Če bi za osnovo vzeli ugotovitve glede dezertarjev žužemberškega okraja, bi bilo identificiranih približno 1850 posameznikov, od teh naj bi jih v letih 1825–30 dezertiralo okoli 960. Toda tudi ta podatek lahko imamo samo za približen, nikakor pa ne točen, saj so se dezertarji iz teh let lahko pojavili tudi šele v kasnejših seznamih.

Podatki o dezertarjih, ki se nanašajo le na deželo Kranjsko, pa so vendarle nadvse zanimivi. Če namreč veljajo podatki v knjigi Zgodovina slovenskega naroda, ki navaja, da so v 18. stoletju iz slovenskih dežel vsako leto rekrutirali okoli 6000 posameznikov, lahko ugotovljamo, da je bila stopnja dezertarstva na Kranjskem velika.³⁵ Razdelitev dezertarjev po posameznih letih in kresijah pa prikazuje naslednja tabela. V njej so zajeti podatki za vse dezertarje, ki jih navajajo sezname v letih 1825 – 1830, všteti so torej tudi tisti, ki so omenjeni večkrat:

kresija/leto	1825	1826	1827	1828	1829	1830
ljubljska	73	334	171	1042	47	178
novomeška	160	296	552	1175	713	215
postojnska	99	8	8	141	58	10

Zakaj je bilo dezertarstvo najbolj zastopano v novomeški kresiji ni jasno. Prav tako bi bilo govorjenje o vzrokih dezertarstva le slepo ugibanje. Dokaj verjetno je k temu pojavu prispevala dolžina vojaškega služenja. Dejstvo je, da je dezertarstvo obstajalo in je bilo množično. S tem pa se tema še ne sme končati. Raziskati je potrebno še socialne, politične in druge vzroke za ta pojav. S tem bo podoba dezertarstva mnogo jasnejša.

³⁵ ZSN, str. 28.